

Guia docent de l'assignatura "Estructura i Reactivitat dels Composts Orgànics"**2011/2012**

Codi: 102528

Crèdits ECTS: 12

Titulació	Pla	Tipus	Curs	Semestre
2502444 Química	953 Graduat en Química	OB	2	A

Contacte

Nom : Marta Figueredo Galimany

Email : Marta.Figueredo@uab.cat

Utilització d'idiomes

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Algun grup íntegre en anglès: No

Algun grup íntegre en català: No

Algun grup íntegre en espanyol: No

Prerequisits

Cal tenir aprovades les assignatures *Fonaments de Química i Experimentació* i *Documentació en Química* de 1er curs del Grau de Química.

Objectius i contextualització

El programa que es proposa pretén donar una visió general dels compostos orgànics tant des del punt de vista estructural com de la seva reactivitat. En línies generals, l'assignatura s'organitza atenent a la reactivitat comuna i diferencial dels diversos grups funcionals. També es treballaran els aspectes estereoquímics de les molècules orgàniques.

Els objectius concrets són:

1. Estudi de l'anàlisi conformational i estereoquímica de les molècules orgàniques
2. Estudi de l'estructura i reactivitat dels principals grups funcionals
3. Estudi de metodologies sintètiques per la formació d'enllaços carboni-carboni i d'interconversió de grups funcionals
4. Introducció als mecanismes de les reaccions orgàniques
5. Aprenentatge de tècniques i procediments experimentals bàsics d'un laboratori de Química Orgànica

Competències i resultats d'aprenentatge**1958:E01 - Demostrar que es comprenen els conceptes, els principis, les teories i els fets fonamentals de les diferents àrees de la química.**

1958:E01.65 - Descriure els diferents tipus d'isomeria en compostos orgànics.

1958:E01.66 - Identificar la reactivitat bàsica associada als diversos grups funcionals orgànics.

1958:E01.67 - Identificar els grups funcionals dels principals productes naturals orgànics i les seves reaccions més importants.

1958:E01.68 - Descriure les metodologies sintètiques més rellevants per a la interconversió de grups funcionals i la formació d'enllaços carboni-carboni senzills i múltiples.

1958:E01.69 - Descriure els mecanismes de les principals reaccions orgàniques, així com els diversos factors que els afecten.

1958:E02 - Aplicar els coneixements químics a la resolució de problemes de naturalesa quantitativa o qualitativa en àmbits familiars i professionals.

- 1958:E02.28 - Determinar i representar la configuració dels centres quirals en compostos orgànics.
- 1958:E02.29 - Identificar la relació d'isomeria entre diferents estructures de compostos orgànics.
- 1958:E02.30 - Predir la reactivitat dels diversos grups funcionals orgànics davant de determinades condicions de reacció, així com l'estructura dels productes que s'hi obtindran.
- 1958:E02.31 - Proposar vies sintètiques senzilles per a l'obtenció de determinats compostos orgànics a partir de certs reactius.
- 1958:E02.32 - Proposar mecanismes de reacció en processos en què intervenen compostos orgànics.

1958:E03 - Reconèixer i analitzar problemes químics i plantejar respostes o treballs adequats per a resoldre'ls.

- 1958:E03.16 - Resoldre problemes de química orgànica amb l'ajuda de bibliografia complementària proporcionada.
- 1958:E03.17 - Avaluar els resultats experimentals de manera crítica i deduir-ne el significat.
- 1958:E03.18 - Aplicar els continguts teòrics adquirits a l'explicació de fenòmens experimentals.

1958:E05 - Manejar instruments i material estàndard en laboratoris químics d'anàlisi i síntesi.

- 1958:E05.11 - Manipular correctament el material de vidre i altres tipus de materials habituals en un laboratori de química orgànica.
- 1958:E05.12 - Dur a terme procediments de síntesi, separació i purificació bàsics en un laboratori de química orgànica.
- 1958:E05.13 - Utilitzar instruments bàsics de caracterització de compostos químics orgànics.

1958:E06 - Interpretar les dades obtingudes mitjançant mesures experimentals, incloent-hi l'ús d'eines informàtiques; identificar-ne el significat i relacionar les dades amb les teories químiques, físiques o biològiques apropiades.

- 1958:E06.14 - Justificar els resultats obtinguts al laboratori per a processos de síntesi, separació, purificació i caracterització de compostos orgànics.

1958:E07 - Manipular amb seguretat els productes químics.

- 1958:E07.10 - Manipular reactius químics i compostos orgànics amb seguretat.

1958:E08 - Avaluar els riscos sanitaris i l'impacte ambiental i socioeconòmic associat a les substàncies químiques i a la indústria química.

- 1958:E08.02 - Identificar els riscos en la manipulació de compostos químics orgànics al laboratori, així com aplicar els protocols adequats per a l'emmagatzematge o eliminació dels residus generats.

1958:E09 - Emprar correctament la llengua anglesa en l'àmbit de la química.

- 1958:E09.08 - Reconèixer els noms en llengua anglesa del material i els instruments bàsics en un laboratori de química orgànica.

1958:T01 - Comunicar-se oralment i per escrit en la llengua pròpia.

- 1958:T01.00 - Comunicar-se oralment i per escrit en la llengua pròpia.

1958:T02 - Gestionar l'organització i la planificació de tasques.

- 1958:T02.00 - Gestionar l'organització i la planificació de tasques.

1958:T03 - Resoldre problemes i prendre decisions.

- 1958:T03.00 - Resoldre problemes i prendre decisions.

1958:T04 - Obtenir informació, incloent-hi la utilització de mitjans telemàtics.

- 1958:T04.00 - Obtenir informació, incloent-hi la utilització de mitjans telemàtics.

1958:T05 - Gestionar, analitzar i sintetitzar informació.

- 1958:T05.00 - Gestionar, analitzar i sintetitzar informació.

1958:T06 - Utilitzar la informàtica per al tractament i presentació d'informació.

- 1958:T06.00 - Utilitzar la informàtica per al tractament i presentació d'informació.

1958:T07 - Tenir destresa per al càlcul numèric.

- 1958:T07.00 - Tenir destresa per al càlcul numèric.

1958:T09 - Treballar en equip i cuidar les relacions interpersonals de treball.

- 1958:T09.00 - Treballar en equip i cuidar les relacions interpersonals de treball.

1958:T11 - Raonar de forma crítica.

1958:T11.00 - Raonar de forma crítica.

1958:T12 - Mantenir un compromís ètic.

1958:T12.00 - Mantenir un compromís ètic.

1958:T13 - Aprendre de manera autònoma.

1958:T13.00 - Aprendre de manera autònoma.

1958:T14 - Adaptar-se a noves situacions.

1958:T14.00 - Adaptar-se a noves situacions.

1958:T15 - Proposar idees i solucions creatives.

1958:T15.00 - Proposar idees i solucions creatives.

1958:T17 - Demostrar iniciativa i esperit emprenedor.

1958:T17.00 - Demostrar iniciativa i esperit emprenedor.

1958:T18 - Demostrar motivació per la qualitat.

1958:T18.00 - Demostrar motivació per la qualitat.

1958:T19 - Mostrar sensibilitat en qüestions mediambientals.

1958:T19.00 - Mostrar sensibilitat en qüestions mediambientals.

Continguts

1. Anàlisi conformacional i estereoquímica

Introducció als compostos orgànics. Isomeria estructural o constitucional.

Isomeria conformacional: representació mitjançant projeccions de Newman i en perspectiva de cavallet.

Anàlisi conformacional d'alcanes.

Cicloalcanes: tensió anular.

Anàlisi conformacional del ciclohexà. Equilibri conformacional en ciclohexans substituïts.

Isomeria configuracional cis-trans ciclànica.

Isomeria configuracional Z-E d'alquens.

Enantioisomeria i diastereoisomeria. Quiralitat.

Isomeria configuracional en compostos amb centres quirals: representació i nomenclatura R/S.

Activitat òptica: poder rotatori i puresa òptica.

Isòmers configuracionals amb més d'un centre quiral: formes meso.

Mescles racèmiques. Resolució de racemats.

2. Reaccions de substitució radicalària

Halogenació d'alcanes.

Energies de dissociació d'enllaç, radicals lliures i estabilitat relativa.

Reactivitat vs selectivitat en l'halogenació d'alcanes. Postulat de Hammond.

Substitució radicalària d'hidrògens al·lílics, benzílics i arílics.

3. Substitució nucleòfila sobre carboni saturat

Reaccions SN1 i SN2: mecanisme, cinètica i estereoquímica.

Grups sortints. Halurs d'alquil, alcohols i èters. Efecte sobre la reactivitat i activació del nucleòfug.

Nucleòfils. Acetilur i cianur; aigua, alcohols i tiols; amoníac, amines i imides. Efecte sobre la reactivitat.

Altres aspectes que influeixen en la reactivitat.

Competència entre SN1 i SN2.

4. Reacciones de eliminació

Reaccions E1 i E2 per a la formació d'enllaços múltiples carboni-carboni: mecanisme i cinètica.

Grups sortints, substrats i bases en reaccions E1 i E2. Deshidratació d'alcohols.

Regioselectivitat en reaccions E1 i E2. Regla de Zaitsev i estabilitat d'alquens.

Estereoquímica de les reaccions E1 i E2.

Competència entre SN1, SN2, E1 i E2.

Oxidació d'alcohols. Deshidratació d'amides.

5. Addició a enllaços múltiples carboni-carboni

Addició electròfila a alquens i alquins: mecanisme general.

Addició d'halurs d'hidrogen a alquens. Intermedis catiónics. Regla de Markovnikov.

Addició d'aigua i alcohols a alquens. Transposicions de carbocations.

Oximercuració-desoximercuració i hidroboració.

Addició d'halògens a alquens.

Addició d'hidrogen a alquens.

Polimerització d'alquens.

Reaccions d'addició a alquins.

Diens conjugats, aïllats i acumulats. Estabilitat relativa.

Addició electròfila a diens conjugats: addició 1,2 vs addició 1,4; control cinètic vs control termodinàmic.

6. Addició nucleòfila al grup carbonil

Reactivitat del grup carbonil. Mecanismes d'addició nucleòfila.

Addició de nucleòfils de carboni: cianur, acetilurs i compostos organometàl·lics.

Addició de nucleòfils de nitrogen.

Addició de nucleòfils de oxigen.

Addició de nucleòfils de sofre.

Addició de hidrurs: reducció d'aldehids i cetones.

7. Substitució nucleòfila en el grup acil

Reaccions de transferència d'acil d'àcids carboxílics i derivats: mecanisme d'addició-eliminació i efecte del

grup sortint i del nucleòfil. Reaccions d'interconversió: formació i hidròlisi de derivats d'àcid carboxílic.

Reducció d'àcids i derivats.

Reaccions amb compostos organometàl·lics.

Derivats de l'àcid fosfòric.

Polímers de condensació: grups funcionals de 4rt grau d'oxidació.

8. Reactivitat del carboni en sistemes carbonílics

Acidesa dels hidrogens del carboni en . Efecte sobre la reactivitat.

Tautomeria ceto-enòlica.

-Halogenació d'aldehids i cetones. -Halogenació d'àcids carboxílics.

Formació de productes carbonílics , -insaturats: condensació aldòlica.

Formació de productes -dicarbonílics: condensacions de Claisen i de Dieckmann.

Compostos -dicarbonílics: síntesi acetoacètica i malònica.

9. Reaccions de substitució en compostos aromàtics

Compostos aromàtics: benzè, policíclics i heterocíclics.

Reacció amb electròfils: substitució electròfila aromàtica.

SEAr en el benzè: nitració, sulfonació, halogenació, acilació de Friedel-Crafts i alquilació de Friedel-Crafts.

SEAr en benzens substituïts: efecte sobre la reactivitat i l'orientació.

Sals de diazoni. Reaccions de copulació.

Reacció amb nucleòfils: substitució nucleòfila aromàtica, mecanisme de addició-eliminació.

Benzens substituïts a partir de sals de diazoni.

Reaccions de substitució en compostos aromàtics heterocíclics.

Metodologia

D'acord amb el objectius de l'assignatura, l'alumne en el decurs de l'any s'haurà de veure involucrat en un seguit d'activitats per a assolir els coneixements i competències establerts. Aquestes activitats es poden agrupar en tres tipologies diferents:

Classes magistrals: En aquest cas, els alumnes reben presencialment una sèrie de coneixements articulats exclusivament pel docent. Aquests coneixements científic-tècnics es pretén que serveixin de plataforma per a la posterior maduració per part dels alumnes. En qualsevol cas, es fomentarà la participació dels estudiants a través de la dinamització de les classes mitjançant la resolució de casos i preguntes de manera habitual.

Classes de problemes: En aquestes sessions, es discutiran les solucions proposades pels alumnes, a partir del treball autònom desenvolupat de forma individual o en grup, per a exercicis i problemes plantejats prèviament. Es farà especial èmfasi en la participació activa dels alumnes.

Seminaris: Seran sessions per resoldre dubtes i orientar la metodologia del treball autònom.

Pràctiques de laboratori: Es realitzaran sessions de 4 h de laboratori per tal d'aprendre les tècniques bàsiques d'un laboratori de síntesi orgànica. Els continguts d'aquestes sessions aniran vinculats als tòpics

tractats en el període de classes previ.

Activitats formatives

Activitat	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes de problemes	19	0.76	1958:E01.65, 1958:E01.68, 1958:E02.28, 1958:E02.30, 1958:E02.32, 1958:T01.00, 1958:T15.00, 1958:T14.00, 1958:T13.00, 1958:T11.00, 1958:T09.00, 1958:T07.00, 1958:T06.00, 1958:T05.00, 1958:T04.00, 1958:T03.00, 1958:E03.16, 1958:E02.31, 1958:E02.29, 1958:E01.69, 1958:E01.67, 1958:E01.66
Classes de teoria	52	2.08	1958:E01.65, 1958:E01.66, 1958:E01.67, 1958:E01.69, 1958:E02.29, 1958:E02.31, 1958:T01.00, 1958:T05.00, 1958:T12.00, 1958:T19.00, 1958:T14.00, 1958:T13.00, 1958:T11.00, 1958:T04.00, 1958:E02.32, 1958:E02.30, 1958:E02.28, 1958:E01.68
Pràctiques de laboratori	48	1.92	1958:E01.66, 1958:T02.00, 1958:T01.00, 1958:E09.08, 1958:E08.02, 1958:E07.10, 1958:E06.14, 1958:E05.13, 1958:E05.12, 1958:E05.11, 1958:T19.00, 1958:T18.00, 1958:T17.00, 1958:T15.00, 1958:T14.00, 1958:T13.00, 1958:T11.00, 1958:T09.00, 1958:T07.00, 1958:T05.00, 1958:T04.00, 1958:T03.00, 1958:E01.67, 1958:E02.29, 1958:E02.30, 1958:E03.18, 1958:E03.17
Seminaris	2	0.08	1958:T01.00, 1958:T15.00, 1958:T02.00, 1958:T03.00, 1958:T05.00, 1958:T11.00
Tipus: Autònomes			
Estudi, resolució de problemes, preparació de pràctiques	169	6.76	

Avaluació

Exàmens: En els exàmens s'avaluaran tant els coneixements relacionats amb els continguts de les classes de teoria com de les pràctiques de laboratori. També s'avaluarà la capacitat de resolució de problemes.

Es realitzarà un **examen parcial** al final de cada trimestre amb un 25% d'incidència a la **nota final d'examen** per a cadascun d'ells. Per aprovar per curs caldrà aprovar cadascun dels exàmens parcials.

A final de curs hi haurà un **examen de recuperació** per a tots els alumnes que no hagin aprovat per curs o aquells que vulguin pujar nota. Aquest examen contribuirà amb un 75% a la **nota final d'examen**, mentre que el 25% restant serà el promig dels exàmens parcials.

Seguiment de les Pràctiques de Laboratori: Es valorarà l'interès, l'habilitat experimental, els resultats i els informes.

Altres evidències: al llarg del curs es poden plantejar exercicis o altres petits treballs per a realitzar de forma individual o en grup a criteri del professor.

Alumnes que superen l'assignatura: Es consideraran alumnes que superen l'assignatura només aquells que

hagin realitzat totes les practiques de laboratori, superin els 5 punts en la nota final d'examen i obtinguin un promig d'avaluació global aprovat.

Alumnes no presentats: Es consideraran alumnes no presentats aquells que hagin realitzat un número d'activitats d'avaluació inferior al 50% de les programades.

Activitats d'avaluació

Activitat	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Altres evidències	10%	0	0.0	1958:E01.65 , 1958:E01.66 , 1958:E01.68 , 1958:E01.67 , 1958:E02.29 , 1958:E02.31 , 1958:E03.16 , 1958:T03.00 , 1958:T05.00 , 1958:T15.00 , 1958:T13.00 , 1958:T11.00 , 1958:T09.00 , 1958:T06.00 , 1958:T04.00 , 1958:T01.00 , 1958:E02.32 , 1958:E02.30 , 1958:E02.28 , 1958:E01.69
Examens parcials i recuperació	75%	10	0.4	1958:E01.65 , 1958:E01.66 , 1958:E01.68 , 1958:E01.67 , 1958:E02.29 , 1958:E02.31 , 1958:E03.16 , 1958:E03.18 , 1958:E07.10 , 1958:T15.00 , 1958:T12.00 , 1958:T11.00 , 1958:T03.00 , 1958:T01.00 , 1958:E09.08 , 1958:E08.02 , 1958:E06.14 , 1958:E03.17 , 1958:E02.32 , 1958:E02.30 , 1958:E02.28 , 1958:E01.69
Seguiment de les pràctiques de laboratori	15%	0	0.0	1958:E03.16 , 1958:E03.17 , 1958:E03.18 , 1958:E05.12 , 1958:E06.14 , 1958:E08.02 , 1958:T01.00 , 1958:T03.00 , 1958:T05.00 , 1958:T17.00 , 1958:T15.00 , 1958:T14.00 , 1958:T13.00 , 1958:T12.00 , 1958:T11.00 , 1958:T09.00 , 1958:T07.00 , 1958:T06.00 , 1958:T19.00 , 1958:T18.00 , 1958:T04.00 , 1958:T02.00 , 1958:E09.08 , 1958:E07.10 , 1958:E05.13 , 1958:E05.11

Bibliografia

Llibres de text:

Organitzat per reactivitat: Joseph M. Hornback, *Organic Chemistry*, Ed. Thomson Brooks/Cole, 2006

Organitzat per grups funcionals: K.P.C. Vollhardt; N.E. Schore, *Organic Chemistry (6th Ed)*, Ed. Freeman, WH & Company, 2009; K.P.C. Vollhardt; N.E. Schore, *Química Orgánica. Estructura y Función (5ª Ed.)*, Ed. Omega, 2008.

Nomenclatura en castellà: W.R. Peterson. *Formulación y nomenclatura en Química Orgánica*, EUNIBAR, 1987.

Enllaços web:

Diccionari de Terminologia Química: <http://goldbook.iupac.org/>

Nomenclatura i Estructures: <http://www.freechemsketch.com/>

ChemDraw: <http://sitelicense.cambridgesoft.com/sitelicense.cfm?sid=1111>; adreça: xxx@campus.uab.es

Espai virtual de l'assignatura: <http://cv2008.uab.cat>

Organic Chemistry Portal: www.organic-chemistry.org